

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Lausuntopyyntöne 18.4.2018 (viitetieto STM010:00/2015)

Lausunto toiminnallisten häiriöiden yhtenäisen hoidon perusteista

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta toiminnallisten häiriöiden yhtenäiseksi hoidon perusteiksi. Lausunnolle lähetetty asiakirjaluonnos ”Toiminnallisten häiriöiden hoidon järjestäminen” on osa Sosiaali- ja terveysministeriön 23.2.2015 asettaman valtakunnallisen hoidon saatavuuden ja yhtenäisten hoidon perusteiden työryhmän valmistelutehtävää.

Lausunnonantajia on pyydetty arvioimaan kriteerien sisältöä, soveltuvuutta käytännön toimintaan, vaikutuksia hoidon yhdenvertaiseen saatavuuteen ja kustannusvaikutuksiin sekä kriteerien tarkoituksenmukaiseen julkaisutapaan.

Valviran lausunto

Työryhmän luonnoksessa on kuvattu toiminnallisiin häiriöihin kuuluvien oireiden ja oireyhtymien hoidon tähänastinen järjestäytymättömyys ja sattumanvaraisuus, minkä seurauksena toteutetut tutkimus-, hoito- ja kuntoutuskäytännöt ovat olleet kirjavia, puutteellisia tai jopa haitallisia. Työryhmä on todennut yhdeksi perusongelmaksi toiminnallisten häiriöiden diagnostiset kriteerit, mutta on joutunut jättämään niiden määrittelyn ehdotuksensa ulkopuolelle. Tämä voi vaikeuttaa ehdotuksen soveltamista käytäntöön ainakin siihen saakka, kunnes valmisteilla oleva kansainvälisen tautiluokitusjärjestelmän uudistettu versio ICD-11 otetaan käyttöön. Työryhmän luonnos tosin ottaa huomioon tulevassa tautiluokituksessa toiminnallisista häiriöistä ennakkoon tiedossa olevan ehdotuksen, mikä helpottanee yhtenäisten hoidon kriteerien täydentämistä jatkossa.

Toiminnallisten häiriöiden mekanismien ja ilmiöiden laaja kirjo sekä puutteellinen tieto niihin johtavista mekanismeista tulee esille kautta koko ehdotuksen. Työryhmä on selkeästi kirjannut asiaan liittyvät epävarmuustekijät ja nostanut esille tarpeen porrastaa tarpeelliset poissulkututkimukset loputtomien ja oirekuvaa helposti vaikeuttavien jatkuvien selvittelyjen rajaamiseksi. Asiantuntemuksen tarvetta on painotettu hoitosuunnitelman oikeellisuuden ohella lisähaittojen ehkäisyyn liittyvissä asioissa. Valvira pitää perusteltuna, että osaamista keskitetään alueellisesti ja varmistetaan samalla yhtenäiset toimintatavat ja yhdenvertaiset palvelut valtakunnallisesti. Tämä edellyttää panostusta sekä terveydenhuoltojärjestelmään että koulutukseen ehdotuksen mukaisesti.

15.5.2018

Ehdotuksessa todetaan, että toiminnallisiin häiriöihin liittyvän kuntoutuksen, pitkien sairauslomien ja muiden merkittävien etuuksien tarpeen arvioiminen ja niihin liittyvien lausuntojen laatiminen tulee tapahtua julkisessa terveydenhuollossa, mieluiten erikoissairaanhoidossa tai erikoissairaanhoidon konsultaation tukemana. Valvira pitää tämän tyyppistä rajausta hyvin ongelmallisena sekä potilaiden että palveluntuottajien yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Hoitomuotojen sisällön kuvaus on odotetusti varsin niukka ja huomio on keskitetty toiminnallisten häiriöiden vaikeusasteen määrittämiseen ja eri oireyhtymien yhteiseen nimittämiseen, toimintakyvyn alenemisen uhkaan. Kun oireiston vaikeusaste ja varsinkin toimintakyvyn lasku määrittävät hoidon porrastuksen, auttaisi yhtenäisten kriteerien omaksumista suositus käytettävistä toimintakyvyn arviointiasteikoista ja vaikeusasteiden pisteytysrajoista. Ehdotus digitaalisesta palvelusivustosta niin ammattihenkilöille kuin potilaille on oirekuvan laaja-alaisuuden vuoksi tervetullut. Näyttöön perustuvaa tietoa toiminnallisten häiriöiden vaikuttavista hoitomuodoista on toistaiseksi valitettavan rajallisesti, joten esitysluonnoksessa tertiääriritason yksikköjen tehtäväksi suunniteltu uusien näyttöön perustuvien hoitomuotojen käyttöönotto ja niihin liittyvä tutkimus- ja kehitystyö on erinomaisen kannatettava ajatus.

Valvira pitää toiminnallisten häiriöiden yhtenäisiä hoidon perusteita määrittelevää ehdotusta tarpeellisena ja tervetulleena. Terveydenhuollon valvonnan havaintojen perusteella pirstaleinen ja osittain puutteellinen toiminnallisten häiriöiden määrittely on johtanut oireyhtymästä kärsivien potilaiden epätar koituksen mukaiseen ja osin epäasianmukaiseenkin kohteluun ja näyttöön perustumattomien hoitomuotojen perusteettomaan tarjontaan. Työryhmän ehdotus on oikeutetusti painottunut potilaan kokonaisvaltaiseen arviointiin ja riittävän ajoissa aloitettavaan vaikeusasteen mukaiseen kuntoutukseen. Hoidon porrastus on kytketty osaamisen tason lisäämiseen, järkevään keskittämiseen ja konsultaation saamisen mahdollistamiseen kaikilla hoitojärjestelmän tasoilla. Niin potilaiden kuin heidän läheistensä asiakaslähtöinen huomio ottaminen ja aktiivinen rooli tulee aiheellisesti esille ja oikean tiedon jakaminen Terveyskylä.fi -hankkeen kaltaisen avoimen väylän kautta tukee tätä periaatetta.

Ratkaistu: 15.05.2018
Ratkaisija: Henriksson Markus
Virka-asema: Ylijohtaja
Esittelijät:
Heikkinen Risto, Ylilääkäri

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu
asiankäsittelyjärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.